

СИЛАБУС

Волинський національний університет імені Лесі України
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра зоології

Дисципліна: Натуралістична робота в закладах освіти

Для студентів денної і заочної форм навчання галузі знань «01. Освіта/Педагогіка», спеціальності «014. Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)»

Викладач: Бусленко Леся Володимирівна, кандидат біологічних наук, доцент
Buslenko.Lesya@vnu.edu.ua

Комунікація зі студентами: електронною поштою, на заняттях згідно розкладу, за графіком консультацій.

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу Волинського національного університету імені Лесі України: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри зоології та на сайті кафедри: <https://vnu.edu.ua/uk/chairs/zoologiyi>.

Передумови вивчення курсу: студент повинен мати базові знання з біології.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою викладання навчальної дисципліни «Натуралістична робота в закладах освіти» є сформувані у студентів знання, практичні уміння та навички стосовно особливостей організацій натуралістичної роботи.

Основними завданнями вивчення курсу «Натуралістична робота в закладах освіти» є ознайомлення студентів із основними термінами та положеннями навчальної дисципліни; формуванні в майбутніх фахівців: практичних вмінь роботи з біологічними об'єктами; організації біологічних екскурсій; особливостей організації куточків живої природи; розробки і оформлення колекцій та вологих препаратів біологічних об'єктів; усвідомлення ролі натуралістичної роботи в проведенні досліджень та популяризації біологічних знань.

**ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ РОЗПОДІЛ БАЛІВ
ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ**

Перелік тем лекцій з питаннями, які розглядаються

Тиждень	Дата	Тема лекції
		Тема 1. Вступ до курсу
		Тема 2. Особливості організації кабінету біології
		Тема 3. Куточок живої природи.
		Тема 4. Особливості організації акваріумів.
		Тема 5. Організація і обладнання тераріумів
		Тема 6. Особливості організації науково-дослідних ділянок
		Тема 7. Організація біологічних екскурсій.
		Тема 8. Підходи і впровадження екологічних знань в процесі практичної діяльності. Екологічна стежка.
		Тема 9. Еколого-туристичний похід
		Тема 10. Робота на шкільному метеорологічному майданчику
		Тема 11. Обладнання польового практикуму та опрацювання матеріалу.
		Тема 12. Особливості збирання, фіксування, консервування, препарування безхребетних та хребетних тварин
		Тема 13. Оформлення колекцій та збереження
		Тема 14. Робота секції юних зоологів, головні характеристики
		Тема 15. Біологічні експерименти у закладах освіти і їх класифікація

**Перелік тем лабораторних робіт та розподіл балів
для студентів денної форми навчання**

№ з/п	Тема	Кількість годин	Кількість балів
1	Особливості організації кабінету біології.	2	2,3
2	Куточок живої природи.	2	2,3
3	Особливості організації акваріумів.	2	2,3
4	Організація і обладнання тераріумів	2	2,3
5	Особливості організації науково-дослідних ділянок.	2	2,3
6	Організація біологічних екскурсій. Екскурсія на прісну водойму	2	2,3
7	Екскурсія в ліс: ознайомлення з різноманітністю комах, ознайомлення з голосами птахів, вивчення слідів ссавців	2	2,3
8	Екскурсія на луку: ознайомлення з різноманітністю комах та хребетних тварин	2	2,3
9	Підходи і впровадження екологічних знань в процесі практичної діяльності. Екологічна стежка.	2	2,3
10	Еколого-туристичний похід	2	2,3
11	Робота на шкільному метеорологічному майданчику	2	2,3
	Модульний зріз 1		30
12	Обладнання польового практикуму та опрацювання матеріалу	2	2,3
13	Особливості збирання, фіксування, консервування, препарування безхребетних тварин.	2	2,3
14	Особливості збирання, фіксування, консервування, препарування хребетних тварин.	2	2,3

15	Оформлення колекцій та збереження.	2	2,3
16	Робота секції юних зоологів, головні характеристики.	2	2,3
17	Біологічні експерименти у закладах освіти і їх класифікація	2	2,3
	Модульний зріз 2		30
	Разом	34	100

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування. За теоретичну підготовку до лабораторних робіт студенти можуть отримати максимальну оцінку 1,5 бали. Усні (письмові) відповіді оцінюються за такими критеріями:

0,5 бала – відповідь неповна на основі прочитаної лекції; розуміння і розкриття лише окремих позицій.

1,0 бал – відповідь повна, логічна на основі прочитаної лекції; розуміння і розкриття декількох позицій.

1,5 бали – відповідь вичерпна, логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає роз'яснення всіх систематизованих позицій; використання тексту лекції, підручників та додаткових наукових джерел; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

Максимальна оцінка за виконання та оформлення кожної лабораторної роботи складає 0,8 бала. Загалом з усіх тем змістового модуля 1 студент може отримати максимально 25 балів, а за змістовим модом 2, які виносяться на лабораторні роботи студент може отримати максимально 15 балів.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово, або у формі комп'ютерного тестування. Модульний зріз передбачає розв'язання 30 тестових завдань, що складаються на основі лекційного курсу, лабораторних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за одну модульну контрольну роботу – 30 (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – залік. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає залік у формі усного опитування, за який може отримати максимум 60 балів. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних зрізів, анулюються. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного або підсумкового контролю. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

Перелік тем лабораторних робіт та розподіл балів для студентів заочної форми навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин	Кількість балів
1	Куточок живої природи. Особливості організації. Акваріум. Тераріум.	2	8
2	Особливості організації науково-дослідних ділянок.	2	8
	Модульний зріз 1		30
3	Особливості збирання, фіксування, консервування, препарування безхребетних та хребетних тварин.	2	8
4	Робота секції юних зоологів, головні характеристики.	2	8
5	Біологічні експерименти у закладах освіти	2	8
	Модульний зріз 2		30
	Разом	10	100

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування. За теоретичну підготовку до лабораторних робіт студенти можуть отримати максимальну оцінку 7 балів. Усні (письмові) відповіді оцінюються за такими критеріями:

0,5 бала – відповідь хаотична, фрагментарна; відтворення окремих позицій заученого матеріалу без усвідомлення його суті.

1-2 бали – відповідь поверхнева на основі прочитаної лекції; розуміння і розкриття окремих позицій.

3-4 бали – відповідь неповна, логічна на основі прочитаної лекції; розуміння і розкриття декількох позицій.

5-6 бали – відповідь повна, логічна побудована на основі матеріалу лекції та підручника; розуміння матеріалу включає узагальнення різних позицій.

7 балів – відповідь вичерпна, логічна, чітка, структурована; глибоке розуміння матеріалу, яке включає роз'яснення всіх систематизованих позицій; використання тексту лекції, підручників та додаткових наукових джерел; наведення власних прикладів; порівняльний аналіз.

Максимальна оцінка за виконання та оформлення лабораторних робіт складає 1 бал. Загалом з усіх тем змістового модуля 1, які виносяться на практичні заняття студент може отримати максимально 16,0 балів, а змістового модуля 2 – 24,0 бали.

Проміжний контроль (модульна контрольна робота) проводиться письмово, або у формі комп'ютерного тестування. Модульний зріз передбачає розв'язання 30 тестових завдань, що складаються на основі лекційного курсу, лабораторних робіт і питань, які виносяться на самостійне опрацювання. Правильне розв'язання тестового завдання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за одну модульну контрольну роботу – 30 (загалом 60 балів за дві модульні контрольні роботи).

Підсумковий контроль – залік. У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, студент складає залік у формі усного опитування, за який може отримати максимум 60 балів. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних зрізів, анулюються. Оцінювання знань студентів здійснюється за результатами поточного й модульного або підсумкового контролю. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для заліку
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Критерії оцінювання знань

Оцінка	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень магістрів
90 – 100	Магістр вміє: Повно, логічно і послідовно розкриває зміст питання, відповідь свідчить про всебічні, систематизовані, глибокі знання, вільно володіє теоретичними основами і педагогічну термінологією, правильно застосовує одержані знання для розв'язання практичних завдань, для аналізу педагогічних явищ, творчо вирішує поставлені завдання, гнучко використовує міжпредметні зв'язки в узагальненні інформації, демонструє ґрунтовні знання першоджерел,

	уміння самостійно розкривати їх зміст, робити узагальнення і висновки, використовуючи додаткову літературу, вільно володіє нормативною, сучасною мовою, планувати освітню діяльність з біології. Самостійно розробляти уроки.
89-75	Магістр володіє понятійним апаратом педагогіки, уміння і навички студента дозволяють викласти матеріал логічно, послідовно, висловити власну думку, зробити висновок, правильно розкриває основний зміст матеріалу, добре знає основні педагогічні закономірності і вміє використовувати їх при розв'язанні практичних завдань, комплексно вирішує поставлені завдання, правильно використовує довідкову літературу, у відповіді допускає 1 - 2 незначні неточності у використанні педагогічної термінології чи тлумаченні педагогічних явищ.
74-60	Магістр достатньо володіє понятійним апаратом, уміння і навички студента дозволяють викласти матеріал досить логічно, послідовно, правильно розкриває основний зміст матеріалу, добре знає основні педагогічні закономірності і вміє використовувати їх при розв'язанні практичних завдань, комплексно вирішує поставлені завдання, правильно використовує довідкову літературу, у відповіді допускає 1 значну неточність (серйозну помилку) у використанні наукової та педагогічної термінології чи тлумаченні педагогічних та біологічних явищ, відчуваються труднощі у використанні теоретичних положень при розв'язанні практичних завдань, не вміє самостійно зробити узагальнюючий висновок.
1-59	У студента відсутня логіка і обґрунтування теоретичних положень, відповідь має переважно репродуктивний характер, допускаються суттєві помилки, відповіді мають фрагментарний характер, у відповіді не розкриті основні поняття..

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Вербицький В. Технологізація навчально-виховного процесу сучасного позашкільного еколого-натуралістичного навчального закладу : методичний посібник / В. Вербицький. – К.: АБЕРС, 2010. – 112 с.
2. Грицай Н. Б. Методика проведення біологічних екскурсій. Біологія. Шкільний світ. / Н. Б. Грицай. – 2011. – № 10 (658). – С. 3-6.
3. Мороз І. В. Позакласна робота з біології : навчальний посібник / Мороз І. В., Грицай Н. Б. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 272 с. Скиба М. Екологічна освіта і виховання школярів у процесі позакласної роботи / М. Скиба // Рідна школа. – 2013. – №1–2. С. 48-52.
4. Основи еколого-натуралістичної освіти: науково-методичний посібник / за ред. В. В. Вербицького. – К., 2005. – 490 с.
5. Сорочинська О. А. Еколого-натуралістична робота у школі : [навч.- метод. посіб. / уклад. Оксана Сорочинська]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 563 с.
6. Сорочинська О. А. Підготовка майбутнього вчителя біології до позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи / О. А. Сорочинська : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. к. п. н. – Житомир, 2017. – 22 с.
7. Сорочинська О. А. Підготовка майбутнього вчителя біології до еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи у позакласний час : [робочий зошит: практикум] / Оксана Сорочинська. – Житомир : ЖДУ, 2011. – 64 с.

Додаткова:

1. Возна Н. Г. Екологічна освіта для сталого розвитку / Н.Г. Возна, В.Г. Волошина // Наукові записки, 2010. – Вип. 10. – Част. І. – С. 120 – 123.
2. Лисенко Н. В. Теорія і практика екологічної освіти. Начально-методичний посібник для ВНЗ / Н. В. Лисенко. – К.: Слово, 2009. – 400 с.
3. Програма «Екологічна освіта школярів» для 10-11 класів. – К., 2010.

4. Сорочинська О. А. Організація позакласної еколого-натуралістичної роботи учнів основної школи / О. А. Сорочинська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2012. – Вип. 66. – С. 189–193.
5. Сорочинська О. А. Готовність майбутнього вчителя біології до впровадження інформаційних технологій у позакласну еколого-натуралістичну роботу з учнями основної школи / О. А. Сорочинська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ–Вінниця : Планер, 2012. – Вип. 30. – С. 462–467.
6. Сорочинська О. А. Формування екологічної свідомості майбутніх учителів біології: сучасні підходи до визначення поняття, змісту, структури / О. А. Сорочинська // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія «Педагогіка і психологія» : [зб. статей]. – Ялта : РВВ КГУ, 2012. – Вип. 36. – Ч. 1. – С. 195–204.
7. Сорочинська О. А. Використання технологій мультимедіа у професійній підготовці майбутнього вчителя біології / О. А. Сорочинська // Наукові записки. Серія : педагогічні науки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – Вип. 90. – С. 275–278.